

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Історичний факультет
Кафедра історії України

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу, мова викладання	Теорія і методологія історії, мова викладання – українська
Викладачі	Філінюк А. Г. , завідувач, професор кафедри історії України, доктор історичних наук, професор
Профайл викладачів	https://histua.kpnu.edu.ua/anatolii-hryhorovych-filiniuk/ https://histua.kpnu.edu.ua/sydooruk-serhii-antonovych/
E-mail:	afilinyuk@ukr.net
Сторінка курсу в MOODLE	Дайте посилання на курс в системі, наприклад, https://moodle.kpnu.edu.ua/enrol/index.php?id=1026
Консультації	Групові щотижня за графіком кафедри, індивідуальні – в другій половині всіх робочих днів

2. Анотація до курсу

Навчальний курс «Теорія і методологія історії» є органічною частиною обов'язкового компоненту нормативних навчальних дисциплін професійної підготовки. Предметом навчальної дисципліни є спеціальне вчення про природу, закономірності, суть, особливості та принципи і методи історичного пізнання, способи й прийоми їх застосування в професійній діяльності та дослідницькій практиці.

Курс представляє собою складову частину цілісної фахової, зокрема теоретико-методологічної підготовки студента-історика на магістерському рівні.

Це витікає з системного розуміння предмета теорії і методології історії, яка включає в себе:

- 1) учення про способи розуміння історії, пов'язаного з соціальною теорією та методологією, філософією історії, вивченням історичних теорій;
- 2) учення про способи отримання історичного знання – теорії і методології історичного пізнання, тісно пов'язаного з історіографією історичної науки;
- 3) учення про способи історичного дослідження – методологію історичного дослідження;
- 4) учення про систему історичних методів – обґрунтування, узагальнення, опису, пояснення природи суспільно-історичних і приватно - наукових методів.

Дисципліна вивчається на магістерському рівні в другому семестрі на денній і першому семестрі – на заочній формах навчання. Складається з двох змістових модулів (блоків) – «Теоретичні аспекти історичного знання» і «Ключові методологічні аспекти історичного пізнання». В першому передбачено ознайомлення студентів із природою й закономірностями історичного процесу, найбільш важливими сучасними підходами, концепціями, проблемними полями та відповідними системами знань із теорії історії; у другому – глибоке вивчення інформації про базові поняття і категорії, теоретичні концепції та методологічний інструментарій історичного пізнання, фундаментальні, загальнонаукові, конкретно-історичні принципи та підходи, методи вивчення, дослідження і наукової реконструкції історичного минулого.

3. Мета та цілі курсу

Мета вивчення навчальної дисципліни «**Теорія і методологія історії**» полягає у завершенні формування і розвитку в здобувачів вищої освіти сучасних цілісних уявлень про становлення та основні напрямки розвитку теоретичної та методологічної історичної думки, філософсько-історичні концепції, становлення історії як наукової і фахової дисципліни, про теоретичні та методологічні новації історичної науки на різних етапах її розвитку, поняття теорії і методології історії та найважливіші онтологічні й гносеологічні проблеми історичного пізнання і про взаємозв'язок між теорією і методами історичного пізнання, принципи і методи історичного дослідження й оволодіння прийомами теоретико-методологічного інструментарію наукового дослідження, а також застосування наукових принципів і методів при реалізації дослідницьких і професійних проектів.

Дидактична ціль – завершити формування в майбутніх магістрів історії системного та цілісного знання про основні сучасні проблеми теорії та методології історичної науки, ключові теоретико-методологічні засади і методи вивчення та інтерпретації історичного минулого; про специфіку їх постановки і розв'язання в історичних дослідженнях; оволодіння вміннями та навичками застосування загальнонаукових і спеціальних методів, прийомів і методик дослідницької практики.

Пізнавальна ціль – забезпечити здобувачів вищої освіти оволодінням основними історичними теоріями, концепціями, поняттями, судженнями, які використовуються в історичному пізнанні, а також здатністю осмислювати і порівнювати великий обсяг історичних фактів, критично оцінювати результати наукових досліджень, висувати гіпотези, вибудовувати різноманітні моделі історичних процесів і явищ.

Виховна ціль – сформувати в здобувачів вищої освіти історичну свідомість, наукову добросовісність, коректність щодо праць та ідей попередників, їх творчої ініціативи, моральних поглядів і переконань, усвідомлення суспільної ролі й значення історичної науки та дослідницької діяльності в сфері історії; сприяння формуванню методологічної культури історика та інтелектуальної культури загалом.

Завдання навчальної дисципліни полягає в поглибленому вивченні і засвоєнні здобувачами вищої освіти історико-теоретичної термінології, розумінні еволюції поглядів на історію впродовж попереднього розвитку та зміни історичних парадигм, усвідомленні раціонального характеру конструювання історичних знань, їх поширення і соціальних функцій, набутті навиків самостійної оцінки сучасних здобутків історичної науки. Її значення полягає також у виробленні концептуальних положень, які прямо чи опосередковано впливають на трансформацію історичної дисципліни. Вивчаючи її, студенти не просто здобувають чергову порцію доктринальних знань, змістових пріоритетів і дослідницьких стратегій, вони включаються в живий процес формування сучасного образу історії як широкої соціокультурної дисципліни, що прагне надати людині необхідні точки опори в динамічно змінюваному світі.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни «**Теорія і методологія історії**» є:

– ознайомлення здобувачів вищої освіти історичних досліджень, сформовані упродовж XVIII – початку XXI ст. та їх соціально-культурну обумовленість, завданнях, структурах і етичних та політичних наслідках;

– з'ясування, як дослідники відповідали протягом останніх трьох століть на питання про смисл історії;

– вироблення розуміння, як і чому саме так, а не інакше писали історію, вибудовували свої теорії історики та філософи минулого;

– розширення методологічних знань вже сформованих фахівців-істориків і здатності розуміти, критично аналізувати історичні процеси і явища й використовувати базову історичну інформацію в сфері професійної діяльності;

– формування в здобувачів вищої освіти розуміння нерозривного зв'язку теорії і методів історичного пізнання, взаємодії спеціальних історичних дисциплін в процесі їх генези;

– засвоєння сучасних наукових концепцій, їх м'яся та ролі в розвитку історичних знань;

- оволодіння новітніми методиками і методами наукового пізнання;
- утвердження культури мислення, здатності до узагальнень, аналізу, сприйняття наукової інформації, постановки, мети та вибору шляхів її досягнення.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

Знати:

- знати основні наукові парадигми, понятійний і категоріальний апарат, необхідний для розуміння розвитку історичної думки;
- найважливіші теорії історичного процесу, сформульовані упродовж XVIII – початку XXI ст.;
- внесок представників вітчизняної історичної науки в розвиток теорії та методології історії;
- специфіку, принципи і методи історичного пізнання;
- значення і функції історичного знання в минулому та в сучасних умовах;
- навчитися осмислювати теоретичну основу будь-якого історичного дослідження, з'ясувати, в якій теоретико-пізнавальній системі працював його автор;
- оволодіння інтелектуальним умінням професійної орієнтації в наукових та історичних категоріях.

Вміти:

- вільно володіти і оперувати найважливішими теоретико-методологічними поняттями і категоріями при дослідженні історичних проблем;
- формулювати та обґрунтовувати принципи і методи історичної науки;
- самостійно працювати з джерелами, науковою та навчально-методичною літературою, виявляючи в них теоретико-методологічні та фактографічні аспекти;
- осмислювати теоретичну основу будь-якого історичного дослідження, з'ясувати, в якій теоретико-пізнавальній системі працював його автор;
- атрибутувати наукові праці за їхніми теоретико-методологічним спрямуванням і приналежністю до наукових шкіл;
- формулювати дослідницьку програму своєї кваліфікаційної магістерської роботи;
- самостійно ставити та вирішувати проблеми теоретико-історичного характеру;
- володіти основними прийомами методологічної та методичної роботи історика;
- визначати соціальні функції та ідейне спрямування наукових історичних праць.

4. Формат курсу

На вивчення навчальної дисципліни «**Теорія і методологія історії**» відводиться 135 годин / 4,5 кредити ECTS для спеціальності 032 Історія та археологія за освітньою програмою Історія та 150 годин / 5 кредитів ECTS для спеціальності 014 Середня освіта Історія за освітньою програмою Історія. Лекції обсягом 30 годин для денної обох спеціальностей і відповідно 30 і 30 годин семінарських занять. На заочній формі навчання спеціальності 014 Середня освіта Історія за освітньою програмою Історія на лекційні заняття відведено 150 годин / 5 кредитів ECTS і відповідно 12 годин і семінарських занять – 12 годин. Лекційні заняття покликані дати систематичний виклад основних теоретичних понять і категорій курсу, а практичні заняття – забезпечити оволодіння характеристиками, оцінки і розробки наукового теоретико-методологічного інструментарію, прийомами використання різноманітних джерел інформації, застосування основних методів критичного аналізу інформації. Самостійна робота здобувачів вищої освіти (відповідно 87 годин для спеціальності 032 денної і спеціальності 014 – 90 годин; для здобувачів вищої освіти спеціальності 014 заочної форми навчання – 126 годин, що включає підготовку до семінарських занять, виконання модульної контрольної, однієї творчої роботи (реферату), що передбачає пошук, аналіз, структурування і презентацію інформації, аналіз і характеристику наукових публікацій з обраної теми, а також виконання самостійного індивідуально-дослідного завдання. Реалізація всіх видів навчальної роботи відповідно до програми дисципліни буде не тільки формувати здатність до самостійного, творчого застосування студентами знань з теорії і методології історії, а й здатність до науково-обґрунтованого проектування професійної та дослідницької діяльності.

Завершується складанням екзамену. Призначений окремо для денної та заочної форм навчання.

5. Результати навчання

Перелік компетентностей, здобуття яких гарантуватиме вивчення дисципліни

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру в галузі історії та археології.
Загальні компетентності	<p>ЗК 01 здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.</p> <p>ЗК 02 здатність працювати автономно.</p> <p>ЗК 03 здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 08 здатність цінувати та поважати різноманітності та мультикультурності.</p> <p>ЗК 10 здатність проводити наукові дослідження на засадах академічної доброчесності.</p>
Спеціальні компетентності (фахові спеціальності)	<p>СК 02 здатність здійснювати історичні й археологічні дослідження з визначеної тематики, в тому числі використовуючи методологічний інструментарій інших гуманітарних і соціальних наук.</p> <p>СК 04 здатність виявляти специфіку в підходах до вирішення проблем у галузі історії та археології представників різних наукових напрямів і шкіл, критично осмислювати новітні досягнення історичної науки.</p> <p>СК 05 здатність розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері історії. Археології та/або дотичні до них міждисциплінарні проекти.</p> <p>СК 08 здатність працювати в міжнародному контексті і реалізовувати спільні проекти у сфері історії та або археології з європейськими і євроатлантичними інституціями.</p>

Прогнозовані результати вивчення навчального курсу:

ПРН 01 аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень.

ПРН 02 здійснювати рецензування, коментування, анотації наукових. Науково-популярних, освітніх і публіцистичних текстів, які стосуються питань історії та археології.

ПРН 03 розробляти й реалізовувати історичні та міждисциплінарні проекти з урахуванням сучасних методологічних підходів.

ПРН 05 планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обґрунтовувати висновки.

ПРН 07 зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань історії та/або археології до фахівців і нефахівців, зокрема осіб, які навчаються.

6. Обсяг і ознаки курсу

Найменування показників	Характеристика навчального курсу		
	денна форма навчання	денна форма навчання	заочна форма навчання
Освітня програма, спеціальність	032 Історія та археологія Галузь знань 03 Гуманітарні науки	014 Історія за освітньою програмою середня освіта Історія Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	014 Історія за освітньою програмою середня освіта Історія Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
Рік навчання/ рік викладання	Перший /2023-2024	Перший/2023–2024	Перший/2022–2023 Другий рік 2023–

			2024
Семестр вивчення	другий	другий	Другий/третій
нормативна/вибіркова	нормативна	нормативна	нормативна
Кількість кредитів ЄКТС	4,5 кредити ЄКТС	5 кредитів	5 кредитів
Загальний обсяг годин	135 год.	150 год.	150 год.
Кількість годин навчальних занять	48 год.	60 год.	24 год.
Лекційні заняття	30 год.	30 год.	12 год.
Практичні заняття	0 год.	0 год.	0 год.
Семінарські заняття	18 год.	30 год.	12 год.
Лабораторні заняття	0 год.	0 год.	0 год.
Самостійна та індивідуальна робота	87 год.	90 год.	126 год.
Форма підсумкового контролю	екзамен	екзамен	екзамен

7. Пререквізити курсу

Навчальна дисципліна «Теорія і методологія історії» завершує теоретичну підготовку історика-магістранта. Її вивчення опирається на базові знання з усіх історичних і філософських навчальних курсів, здобуті на бакалаврському рівні, особливо під час вивчення «Вступу до спеціальності», «Джерелознавства історії України», «Джерелознавство нової новітньої історії», «Основи наукових досліджень», та на магістерському рівні – «Українська історіографія» та «Методика наукових досліджень». Оскільки наступний етап навчальної діяльності здобувачів вищої освіти пов'язаний із підготовкою випускової кваліфікаційної роботи, яка є самостійним науковим дослідженням, то формування всіх понять дисципліни найбільш ефективно реалізується в контексті обраної теми дослідження.

У процесі засвоєння курсу робиться акцент на міждисциплінарні зв'язки, враховуючи що до вступу в магістратуру здобувачі вищої освіти вже засвоїли комплекс навчальних дисциплін, передусім із джерелознавства та історіографії. Формування знань про можливі у випускній кваліфікаційній роботі теоретичні підходи, принципи, методи дослідження передбачено реалізовувати через вивчення найбільш значимих теоретико-методологічних досліджень, котрі визначають основні наукові підходи та напрями, що утвердилися в історичній науці. Тому організація роботи здобувачів вищої освіти передбачає формування поняттєво-категоріального масиву інформації з кожної теми, контрольні питання та самостійні завдання, роботу з науково-технічною літературою, а також розв'язання проблемних наукових задач та ситуацій.

8. Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Вивчення курсу не потребує використання програмного забезпечення, крім загальнонавчаних програм і операційних систем.

9. Політики курсу

Вивчення навчальної дисципліни «Теорія і методологія історії» здійснюється на лекційних і семінарських заняттях, які є обов'язковими для кожного здобувача вищої освіти. В разі пропуску таких занять, здобувачі вищої освіти отримують у викладача відповідні консультації та вивчають пропущені заняття самостійно і особисто відповідають на кожне з них в усній чи письмовій формі, після чого в журналі робляться записи. Крім того, передбачено практику періодичного індивідуального і перехресного усного опитування, виконання письмових контрольних робіт; практичних, індивідуальних і самостійних завдань тощо. При цьому робиться акцент на дотриманні здобувачами вищої освіти професійної етики, наукової доброчесності і недопущення будь-якого прояву плагіату, фальсифікації, фабрикації.

Викладач подає особистий приклад дотримання академічної доброчесності, передбачає і орієнтує в цьому студентів за допомогою: а) посилань на літературу і джерела інформації; б) дотримання вимог законодавства і нормативно-правових актів України про авторське право і суміжні права; в) надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну науково-педагогічну діяльність; г) контроль за дотриманням академічної доброчесності; д) виключно об'єктивного оцінювання результатів навчання.

Також викладач намагається в межах своїх можливостей контролювати дотримання здобувачами вищої освіти академічної доброчесності через: а) з'ясування, чи навчальні завдання виконувались ними самостійно; б) уточнення посилань на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; в) дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; г) володіння достовірною інформацією про результати власної навчальної і наукової діяльності; формування вмінь і навичок використання методики досліджень і джерел інформації.

Особлива увага приділяється методичному забезпеченню з допомогою опорних лекцій, посібників, методичних рекомендацій, надання списку рекомендованої літератури, в тому числі надання доступу до електронної бази даних кафедри, використання мультимедійних презентацій, довідково-інформаційних інтернет-джерел.

10. Схема курсу

Спеціальність 032 Історія та археологія (денна форма навчання)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	ОПП 032 Історія та археологія											
	Галузь знань 03 Гуманітарні науки											
	денна форма						Заочна форма					
усяго го	у тому числі					усяго го	у тому числі					
	л	с	лаб	інд	с.р.		л	с	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Основні проблеми теорії історії												
Тема 1. Вступ. Предмет і завдання теорії та методології історії	8	2		–	–	6						
Тема 2. Теорія історії: сутність і принципи побудови	9	2	2	–	–	5						
Тема 3. Соціальні функції історії	8	2		–	–	6						
Тема 4. Історичний процес. Динаміка історичного розвитку	9	2	2			5						
Тема 5. Історичні сили	9	2	2			5						
Тема 6. Історичний час	9	2				7						
Тема 7. Історичний простір	9	2	2			5						
Тема 8. Історична необхідність і детермінізм в історії	9	2	2			5						
Разом за змістовим модулем 1	70	16	10	–	–	44						

Змістовий модуль 2. Ключові методологічні аспекти історичного пізнання												
Тема 9. Пізнання, наука, проблема істини в історії	9	2		–	–	7						
Тема 10. Теоретико-методологічні основи історичного пізнання	9	2	2			5						
Тема 11. Основні поняття і категорії методології	9	2	2			5						
Тема 12. Об'єктивність в історичному пізнанні. Історична правда та історична оцінка	9	2				7						
Тема 13. Рівні, принципи та методи історичного дослідження	9	2	2			5						
Тема 14. Методологічні новації в сучасній історичній науці	10	2				8						
Тема 15. Сучасні підходи наукової методології історичних досліджень	10	2	2			6						
Разом за змістовим модулем 2	65	14	8			43						
Усього годин	150	30	18			87						

Спеціальність 014 Середня освіта Історія (денна і заочна форми навчання)

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	ОПП 014 Середня освіта Історія за освітньою програмою Історія											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
го		л	с	лаб	інд	с.р.		го	л	с	лаб	інд
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Основні проблеми теорії історії												
Тема 1. Вступ. Предмет і завдання теорії та методології історії	10	2	2	–	–	6	10	2				8
Тема 2. Теорія історії: сутність і принципи побудови	10	2	2	–	–	6	10	2				8
Тема 3. Соціальні функції історії	10	2	2	–	–	6	10		2			8
Тема 4. Історичний	10	2	2			6	10		2			8

процес. Динаміка історичного розвитку												
Тема 5. Історичні сили	10	2	2			6	10		2			8
Тема 6. Історичний час	10	2	2			6	10					10
Тема 7. Історичний простір	10	2	2			6	10					10
Тема 8. Історична необхідність і детермінізм в історії	10	2	2			6	10	2				8
Разом за змістовим модулем 1	80	16	16	–	–	48	80	6	6			68
Змістовий модуль 2. Ключові методологічні аспекти історичного пізнання												
Тема 9. Пізнання, наука, проблема істини в історії	10	2	2	–	–	6	10	2				8
Тема 10. Теоретико-методологічні основи історичного пізнання	10	2	2			6	10					10
Тема 11. Основні поняття і категорії методології	10	2	2			6	10		2			8
Тема 12. Об'єктивність в історичному пізнанні. Історична правда та історична оцінка	10	2	2			6	10		2			8
Тема 13. Рівні, принципи та методи історичного дослідження	10	2	2			6	10	2				8
Тема 14. Методологічні новації в сучасній історичній науці	10	2	2			6	10		2			8
Тема 15. Сучасні підходи наукової методології історичних досліджень	10	2	2			6	10	2				8
Разом за змістовим модулем 2	70	14	14			42	70	6	6			58
Усього годин	150	30	30			90	150	12	12			126

Рекомендована література

Основна

1. Бондаренко Г. В. Теорія та методологія історії. Програма й тестові завдання, основи курсу, словник понять і категорій : навч. посіб. Луцьк : Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2011. 196 с.

2. Зашкільняк Л. Методологія історії від давнини до сучасності. Львів : Львів. держ. ун-т ім. Івана Франка, 1999. 228 с.

3. Калакура Я. Методологія історіографічного дослідження: наук.-метод. посіб. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2018. 319 с.

4. Калакура Я. С., Рафальський О. О., Юрій М. Ф. Ментальний вимір української цивілізації. Київ : Генеза, 2017. 560 с.

5. Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посіб. для студ., курсант., аспір. і ад'юнктів / [за ред. А. Є. Конверського]. Київ: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.

6. Яковенко Н. Вступ до історії. Київ : Критика, 2007. 375 с.

11. Система оцінювання та вимоги

Оцінювання знань і умінь здобувачів вищої освіти проводиться упродовж семестру (максимально 100 балів) і складається з таких компонентів:

– результатів роботи під час семінарських занять (20 балів). Підсумкова кількість балів за роботу на семінарських заняттях визначається як середній арифметичний показник балів, що їх отримав студент за шкалою від 5 до 12 балів за встановленою формулою. Передбачається, що оцінюються знання не менше як на третині від запланованих у семестрі занять. Пропущені з поважних причин (через хворобу тощо) заняття здобувач відпрацьовує під час консультацій або у визначені для цього дні (не пізніше двох тижнів після пропущеного заняття або останнього з кількох пропущених занять). Не відпрацьовані у цей термін заняття автоматично переводяться у нуль балів і враховуються при підрахунку середнього арифметичного показника балів;

– виконання індивідуально-дослідних завдань (проводиться історіографічний пошук наукової літератури з теми магістерської роботи і захищається у формі письмового аналізу), які оцінюються від 3 до 5 балів;

– виконання завдань самостійної роботи (визначається мета, завдання, предмет, об'єкт, географічні межі та хронологічні рамки обраного дослідження – представляється в комп'ютерному варіанті), що оцінюється від 3 до 5 балів;

– виконання модульної контрольної роботи оцінюється від 18 до 30 балів;

– на складання семестрового екзамену відводиться максимально 40 і мінімально 24 бали, які приплюсовуються до кількості підсумкової атестації на основі суми оцінок за всі види навчальних занять, виконання завдань самостійної роботи, індивідуально-дослідних завдань і модульної контрольної роботи.

При оцінюванні навчальних досягнень студента враховується:

– рівень оволодіння історичними знаннями; знання хронологічних меж періодів, найважливіших історичних подій і процесів; визначення характерних суттєвих рис історичних явищ і подій;

– рівень умінь групування (класифікації) фактів за вказаною ознакою, розкриття причинно-наслідкових зв'язків між подіями;

– рівень оволодіння практичними вміннями та навичками роботи з науковою літературою та історичними джерелами;

– обґрунтування власного ставлення студента щодо історичної події, явища, діяча.

Поточний і модульний контроль (60 балів)				Екзамен	Сума
Змістовий модуль 1 та 2 (60 балів)					
Поточний контроль	МКР	Самостійна робота	Індивідуальне завдання		
20	30	5	5	40	100

Оцінювання навчальних досягнень здобувач вищої освіти

проводиться у відповідності до таблиці шкал:

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Рекомендовані системою ECTS статистичні значення (у %)	Екзаменаційна оцінка за національною шкалою	Національна залікова оцінка
90-100 і більше	A (відмінно)	10	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	25	добре	
75-81	C (добре)	30	задовільно	
67-74	D (задовільно)	25		
60-66	E (достатньо)	10		
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)		незадовільно	не зараховано
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)			

Критерії та норми оцінювання знань, умінь і навичок здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня з обов'язкової освітньої компоненти професійної підготовки «Теорія і методологія історії»

При оцінюванні рівня знань здобувача вищої освіти, відповідно до «Положення про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (зі змінами та доповненнями)», введеного в дію наказом ректора від 30.01.2020 р. № 11-ОД, аналізу підлягають:

- ♣ характеристики відповіді: цілісність, повнота, логічність, обґрунтованість, правильність;
- ♣ якість знань (ступінь засвоєння фактичного матеріалу): осмисленість, глибина, гнучкість, дієвість, системність, узагальненість, міцність;
- ♣ ступінь сформованості вміння поєднувати теорію і практику під час розгляду ситуацій, практичних задач, в процесі політичної комунікації і соціалізації;
- ♣ рівень володіння розумовими операціями: вміння аналізувати, синтезувати, порівнювати, абстрагувати, узагальнювати, робити висновки з проблем, що розглядаються;
- ♣ досвід творчої діяльності: вміння виявляти проблеми, розв'язувати їх, формувати гіпотези;
- ♣ самостійна робота: робота з навчально-методичною, науковою, допоміжною вітчизняною та зарубіжною літературою з питань, що розглядаються, вміння добувати інформацію з різноманітних джерел (нормативні, програмові; нормативні, преса), робота з комп'ютерною технікою, системою Internet. Дані критерії є підставою для оцінювання рівня знань, умінь і навичок студентів на навчальних заняттях за дванадцяти бальною системою:

Дані критерії є підставою для оцінювання рівня знань, умінь і навичок студентів на навчальних заняттях за 12-бальною системою:

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання

Початковий (понятійний)	1	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді «так» чи «ні».
	2	Здобувач вищої освіти мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”; може самостійно знайти в підручнику відповідь.
	3	Здобувач вищої освіти намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі властивості; робить спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру; за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом.
Середній (репродуктивний)	4	Здобувач вищої освіти володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його, провести за зразком розрахунки; орієнтується у поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі.
	5	Здобувач вищої освіти знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з окремими помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацювати частину навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але окремі висновки не логічні, не послідовні.
	6	Здобувач вищої освіти розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати події, ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами.
Достатній (алгоритмічнодіє- вий)	7	Здобувач вищої освіти правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими теоріями і фактами, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити; самостійно користуватися додатковими джерелами; правильно використовувати термінологію; скласти таблиці, схеми
	8	Знання здобувача вищої освіти досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і обґрунтувати його положення.

	9	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації; чітко тлумачить поняття, категорії, нормативні документи; формулює закони; може самостійно опрацьовувати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички
Високий (творчо-професій-ний)	10	Здобувач вищої освіти володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності різних процесів; робить аргументовані висновки; практично оцінює сучасні тенденції, факти, явища, процеси; самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання; може сприймати іншу позицію як альтернативну; знає суміжні дисципліни; використовує знання, аналізуючи різні явища, процеси.
	11	Здобувач вищої освіти володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, круглі столи тощо); спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; визначити програму своєї пізнавальної діяльності; оцінювати різноманітні явища, процеси; займає активну життєву позицію.
	12	Здобувач вищої освіти має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; розв'язує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує різноманітні джерела інформації; моделює ситуації в нестандартних умовах.

Якщо здобувач вищої освіти не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0, 1, 2, 3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття здобувач вищої освіти має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Здобувачу вищої освіти, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів.

Здобувач вищої освіти, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, здобувач вищої освіти повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).